

Gözlem Şenliği ve Gökyüzü

Eylül ayı, 3. Ulusal Gökyüzü Gözlem Şenliği'yle başlıyor. Katılımcılar, 1-3 Eylül tarihleri arasında, çıplak gözle ve teleskoplarla çeşitli gök cisimlerini gözleme fırsatı bulacaklar. Eylül ayı, hem yaz hem de kış takımyıldızlarının gözlenebileceği bir ay. Ayrıca, bir süredir gözlerden uzak kalan Satürn ve Jüpiter, artık daha erken bir saatte yükseliyor. Gece yarısından sonra iki gezegen de gözlem için uygun konumda bulunuyorlar.

Bakırtepe, gözlem koşulları bakımından Dünya'nın sayılı yerlerinden birisi. Burada, belki de hiç görmediğiniz kadar zengin bir gökyüzü karşılayacak sizi. Gökyüzünü, hem çıplak gözle hem de teleskoplarla her biri gökyüzünü çok iyi tanıyan uzmanlar eşliğinde tanıyacaksınız. Gözlenecek gök cisimlerinin sayısı burada anlatılanlardan çok daha fazla olacak; ancak, yine de bu gök cisimlerinden en popüler olanlarına bu sayfalarda kısaca değinmek istedik.

Herkül Kümesi (M13): Pek çok amatör gökbilimci için, kuzey gökkürenin ilk sırada yer alan küresel yıldız kümesidir. Küme, Herkül Takımyıldızı'nda yer aldığı için bu adı almış. Uygun koşullarda, küme,

M13, Herkül Yıldız Kümesi

çıplak gözle bile silik bir ışık topu olarak seçilebilir. Bakırtepe'de bu kümeyi çıplak gözle görmeyi deneyebilirsiniz. Küresel kümeler, bir bakıma gökadanın uydularıdır. Yani, gökada düzleminin dışında yer alırlar. 150 ışık yılı çapındaki M13, bize yaklaşık 22 000 ışık yılı ötede yer alıyor. Kümenin içerdiği yıldız sayısıysa, birkaç yüz bin kadar.

Yüzük Bulutsusu (M57): Eylül'de en iyi konumda olan gök cisimlerinden biri de Yüzük Bulutsusu. Lir (Çalgı) Takımyıldızı'nda yer alan bulutsu, küçük teleskoplarla gözlenebilen az sayıda gezegenimsi bulutsudan biri olması nedeniyle

M27, Çan Bulutsusu

amatör gökbilimcilerin en çok gözledikleri gök cisimlerinden. Bu bulutsu, Güneş'in sonuna güzel bir örnek.

Epsilon¹⁺² Lir: "Çift çift" olarak da bilinen bu yıldızlar, yaz gökyüzünün en popüler çift yıldızlarıdır. Gözünüze güveniyorsanız çifti çıplak gözle ayırt etmeyi deneyebilirsiniz. Ancak, çifti bir dürbünle birbirinden ayırmak çok daha kolay olacaktır. Şimdi gelelim bu gök cismine neden çift çift dendiğine. Bunun için, en azından 10 cm çaplı bir teleskopa gereksiniminiz olacak. Eğer 100x ya da daha yüksek büyültmeyle bakacak olursanız, bu çiftin her birinin birbirine çok yakın duran çiftlerden oluş-

M42, Orion Bulutsusu

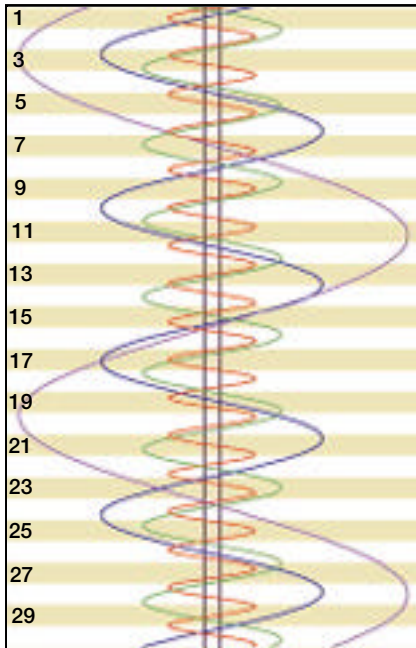

M8, Lagün Bulutsusu

tuğunu görürsünüz.

Orion Bulutsusu (M42): Hiç kuşkusuz gökyüzüne bakan herkesi etkileyen bir takımyıldız Avcı (Orion). Gökyüzündeki en parlak bulutsu da bu takımyıldızda yer alır. Orion Bulutsusu, takımyıldızın simgelediği avcının belini oluşturan üç dizili yıldızın altında yer alır ve karanlık bir gecede çıplak gözle rahatlıkla görülebilir. Bir dürbün, çok daha fazlasını sağlar. Küçük bir teleskopla, bulutsunun merkezinde yer alan ve ışınlarıyla bulutsunun parlamasını sağlayan ve trapezium olarak bilinen dört parlak yıldız seçilebilir.

Ülker (Yedi Kızkardeşler, Pleiades) Yıldız Kümesi (M45): Gökyüzünün en belirgin yıldız kümesi olduğunu söylemek yerinde bir saptama olur. Bu küme yaklaşık 100 yıldızdan oluşur. Ancak, bunlardan altı

— Io — Europa — Ganymede — Callisto
Eylül ayında Jüpiter'in dört büyük uydusunun gezegene göre konumları.

1 Eylül 2000 Saat 23⁰⁰'de gökyüzünün genel görünüşü
15 Eylül 2000 Saat 22⁰⁰'de gökyüzünün genel görünüşü

ya da yedisi, kötü gökyüzü koşullarında bile çıplak gözle rahatlıkla seçilebilir. Küme, yaklaşık dört dolunay çapında bir alan kaplar gökyüzünde. Bu nedenle, kümeyi gözlemenin en iyi yolu ona bir dürbünle ya da çıplak gözle bakmaktır.

Lagün Bulutsusu (M8): Karanlık gecelerde, Samanyolu kuşağında ki bir ada gibi görünür. Dürbünle bakıldığında, bir lagünü andırdığı için bu adı almıştır. Bulutsunun içinde bir de yıldız kümesi yer alır. Bu küme, yaklaşık iki düzine yıldız içerir.

M21: Trifid Bulutsusu'nun hemen kuzeydoğusunda yer alan M21,

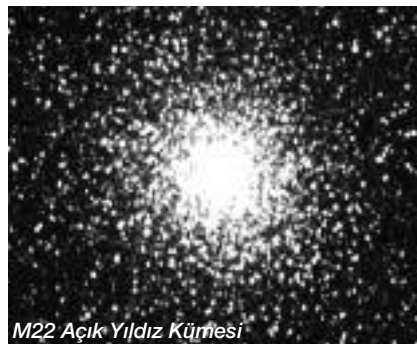
gökyüzündeki 8 ile 12 kadar arasında değişen parlaklıklarda yaklaşık üç düzine yıldız içerir. Samanyolu kuşağının parlaklığı üzerinde o kadar etkileyici görünmese de, M21 oldukça büyük ve parlak bir küme.

M22: Gökyüzündeki en etkileyici küresel kümelerden biri. Yay Takımyıldızı'nda yer alan ve çıplak gözle bile görülebilen küme, dürbünle bakıldığında, küresel bir bulutsuyu andırır, ancak birkaç parlak yıldız seçilebilir. M22, Herkül Kümesi'nden daha büyük olmasına ve daha çok yıldız içermesine karşılık, gökyüzünde alçak konumda olduğundan dolayı olsa gerek daha az popülerdir.

Çan Bulutsusu (M27): Pek çok amatör gökbilimci için, ilk sırada gelen gökcisimlerinden biri. Gözüne güvenenler, uygun koşullarda, bulutsuyu dürbünle gözlemeyi deneyebilirler. M27, yaklaşık 48 000 yıl önce patlayan bir yıldızın kalıntısıdır.

Andromeda Gökadası (M31): Çıplak gözle görebildiğimiz en uzak ve en görkemli gökcismi. Samanyolu'na benzer bir gökada olan M31, bize 2,2 milyon ışık yılı ötede yer alıyor. Kayıtlar, Andromeda Gökadası'nın en azından 10. yüzyıldan bu yana gözlemlendiğini kanıtlıyor.

Alp Akoğlu

M22 Açık Yıldız Kümesi

M31, Andromeda Bulutsusu